

Пропозиції
Міністерства соціальної політики України
до проекту Закону України „Про Державний бюджет України на 2020 рік”,
поданого на розгляд Кабінетом Міністрів України
реєстр. номер 2000 від „15” вересня 2019 р.
(І читання)

1. Проект Закону України „Про Державний бюджет України на 2020 рік” підтримується з пропозиціями.

2. Відповідно до статті 37 Бюджетного кодексу України Кабінетом Міністрів України було подано до Верховної Ради України проект Закону України „Про Державний бюджет України на 2020 рік”, схвалений на засіданні Уряду 15 вересня 2019 року.

Проектом Державного бюджету України на 2020 рік встановлено розмір мінімальної заробітної плати на рівні 4 723 гривні. Зазначений розмір підвищено темпами (+13,2 %), вищими ніж прогностичний індекс споживчих цін на 2020 рік (106,0 %) та з урахуванням фінансових можливостей бюджету.

З метою забезпечення належного соціального захисту кожного громадянина України у 2020 році розміри прожиткового мінімуму підвищуватимуться темпами, що на 2 відсоткових пункти перевищують показник прогностичного індексу споживчих цін на наступний рік, і зростуть на 8,0 відсотків. Зростання розмірів прожиткового мінімуму відбуватиметься з 1 липня та 1 грудня відповідного року. Відповідно у 2020 році підвищуватимуться розміри державних допомог.

Водночас, у законопроекті Кабінету Міністрів України доручено здійснити рішучі кроки щодо наближення у 2020 році розміру прожиткового мінімуму до його реальної величини, яка може становити розрахунково близько 4251 гривню з відповідним коригуванням розміру прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення.

Необхідно зазначити, що питання прожиткового мінімуму на сьогодні дуже актуальне і потребує комплексного оновлення підходів до його визначення з метою забезпечення більш прозорого механізму його встановлення та застосування.

Мінсоцполітики працює над оновленням підходів до визначення та застосування прожиткового мінімуму. Це можна зробити шляхом внесення змін до Закону України „Про прожитковий мінімум”, зокрема відв'язати цей показник від так званих „споживчих кошиків”, а саме їх непродуктивної частини.

Крім того, Мінсоцполітики опрацьовує питання щодо перегляду порядку застосування прожиткового мінімуму, а саме, відв'язки цього показника від формування розмірів соціальних виплат, які не є основним джерелом існування.

Така пропозиція є дуже актуальною, оскільки наразі від розміру прожиткового мінімуму залежить велика кількість соціальних виплат.

Щодо виплати пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі та виплати державних соціальних допомог

З 2020 року Мінсоцполітики будуть передані видатки, що на сьогодні здійснюються за рахунок відповідних субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, а саме:

- на надання пільг та субсидій на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі, які включено до складу бюджетної програми на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг;

- на виплату допомоги сім'ям з дітьми, допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, малозабезпеченим сім'ям, особам з інвалідністю з дитинства, дітям з інвалідністю, тимчасової державної допомоги дітям, допомоги по догляду за особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, державної соціальної допомоги на догляд (крім державної соціальної допомоги на догляд особам, зазначеним у пунктах 1-3 частини першої статті 7 Закону України „Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю”), щомісячної компенсаційної виплати непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку, тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років „муніципальна няня”, надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги „пакунок малюка”.

Слід зазначити, що на сьогодні в Україні діють багато видів соціальних допомог, які в умовах обмеженого фінансового ресурсу не забезпечують належного рівня соціальної підтримки тих одержувачів, які цього реально найбільше потребують. Вирішенням цього питання має бути перегляд принципів надання соціальної підтримки із застосуванням адресних засад її одержання виходячи з реального стану сім'ї, а також уніфікація підходів щодо надання окремих видів соціальних виплат, зокрема це стосується уніфікації підходів щодо надання допомоги самотнім матерям та допомоги малозабезпеченим сім'ям. Вирішення цього питання дасть змогу збільшити рівень соціальної підтримки тим сім'ям, які з об'єктивних причин опинилися у складних життєвих обставинах.

У 2019 році обсяг видатків (зі змінами) на виплату пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі складає 50,0 млрд гривень. Проектом Закону України „Про Державний бюджет України на 2020 рік” передбачено на зазначені цілі 47,6 млрд гривень.

Водночас у зв'язку із збільшенням рівня мінімальної зарплати та індексацією пенсій доходи українців будуть зростати, що у свою чергу може призвести до зменшення кількості домогосподарств, які матимуть право на субсидію.

Разом з тим, Міністерство постійно аналізує ситуацію з реалізацією програми житлових субсидій та опрацьовує найбільш актуальні питання, що порушуються громадянами. За результатами розробляються зміни до порядку призначення житлових субсидій шляхом уточнення окремих його положень з метою спрощення процедури призначення субсидії для найбільш вразливих верств населення, усунення чинників, які унеможливають призначення субсидії малозабезпеченим громадянам, підвищення ефективності та посилення адресності надання цього виду державної допомоги з одночасним забезпеченням державною підтримкою осіб, які цього дійсно потребують.

Аналіз програми житлових субсидій показує, що в опалювальний період 2018/2019 років переважна більшість одержувачів цього виду соціальної підтримки (близько 70 %) мали доходи, що не перевищували величини 1,5 прожиткового мінімуму на особу.

При цьому у середньому серед усіх одержувачів субсидії обов'язковий платіж становив близько 10 відсотків від доходу домогосподарства. Майже 40 % одержувачів, які мали доходи до 1 прожиткового мінімуму на особу сплачували не більше 6,5 % від сукупного доходу домогосподарства.

Середній розмір субсидії в опалювальний період становив близько 1700 гривень на місяць.

Таким чином, на сьогодні програма житлових субсидій має адресний характер і націлена на підтримку сімей, які за рахунок власних доходів не можуть самотужки оплатити комунальні послуги.

Щодо видатків на пенсійне забезпечення (КПКВК 2506080)

У проекті Закону України „Про Державний бюджет України на 2020 рік” враховано прогнозні видатки на підвищення пенсій у зв'язку із зростанням мінімальної заробітної плати, поетапним підвищенням прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, а також перерахунком з 1 квітня пенсій працюючим пенсіонерам та на виплату підвищених пенсій військовослужбовцям силових структур.

Однак, при формуванні проекту Державного бюджету України на 2020 рік в частинні доведення видатків на пенсійні програми у сумі 172,6 млрд грн були сформовані станом на травень 2019 року. При цьому не було враховано фактичні видатки Пенсійного фонду України у 2019 році.

А саме, не враховано фактичні видатки на проведення індексації пенсій відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 124 з березня 2019 року. Також не враховано рішення Уряду (постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 543 „Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України”), яким визначено розмір пенсійної виплати на рівні 2 000 грн за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу та збільшено розмір щомісячної державної адресної допомоги для осіб з інвалідністю внаслідок війни I групи з 285% до 650 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, II групи – з 255 % до 525 % та для III групи – з 225 % до 360 %. Таким чином, додатково необхідно за вказаним напрямом 22,049 млрд гривень.

З метою покриття вказаних видатків у 2020 році буде продовжена робота щодо підвищення дисципліни сплати ЄСВ. Так, власні надходження до Пенсійного фонду України у січні– серпні 2019 року зросли на 27,5 млрд грн або на 21,4 % (156,2 млрд грн) порівняно з відповідний періодом минулого року (128,7 млрд грн).

При цьому, за даними Державної фіскальної служби України заборгованість зросла з початку року на 2 556,4 млн грн або 17 % і станом на 01.09.2019 складає – 17 776,1 млн грн (у тому числі заборгованість платників, які перебувають у сфері управління міністерств та інших центральних органів виконавчої влади 1 441,5 млн гривень).

Із загальної суми заборгованості з ЄСВ 9 669,3 млн грн або 54,2 % складає заборгованість серед 711 тис. фізичних осіб – підприємців (найбільше зростання відбулось у 2018 році на 5 368,8 млн грн, у січні-липні 2019 року – на 2 294,4 млн гривень).

Крім того, 25.04.2019 рішенням Конституційного суду України № 1-р(П)/2019 було визнано словосполучення „дійсної строкової”, яке міститься в положеннях частини третьої статті 59 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним).

На виконання цього Рішення Кабінетом Міністрів України 26.06.2019 прийнято постанову за № 543 „Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України”, якою передбачено, що за бажанням військовослужбовців, зокрема військовозобов'язаних, призваних на військові збори, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, інших ядерних аварій та випробувань, військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї під час проходження військової служби (військових зборів) і внаслідок цього стали особами з інвалідністю, пенсія по інвалідності обчислюється з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня відповідного року, за визначено формулою. З 1 липня 2019 року органами Пенсійного фонду України проведено перерахунок таких виплат з урахуванням прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність – 1 564 гривень. Але залишилася категорія осіб, які мають статус ліквідатора аварії на ЧАЕС та не належать до категорії військовослужбовців.

З метою визначення єдиних підходів до пенсійного забезпечення серед осіб з інвалідністю, які мають статус ліквідатора аварії на ЧАЕС, вбачаємо за доцільне передбачити в державному бюджеті на 2020 рік додаткові кошти у сумі 1 млрд грн для 53 857 осіб, що необхідні для запровадження обчислення пенсії таким особам з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня відповідного року, за визначено формулою.

Враховуючи вищезазначене, *сума додаткових видатків*, які необхідно додатково передбачити за програмою щодо фінансового забезпечення виплати пенсій (КПКВК 2506080), *складає 23,049 млрд гривень.*

Щодо виплати разової грошової допомоги ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та особам, яким присвоєно звання Герой України (КПКВК 2501150)

Проектом Державного бюджету України на 2020 рік за вказаною програмою передбачено 1,3 млрд грн (на рівні 2019 року), що дозволить виплатити допомогу до 5 травня у підвищеному розмірі (на 5 %) 996,8 тис. отримувачам. Однак, прогнозна чисельність отримувачів допомоги складає більше 1 млн осіб. Таким чином, додатково необхідно 37 051,5 тис. грн для виплати відповідної допомоги 20,8 тис. ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань.

Крім того, Указом Президента України від 28.03.2019 № 92/2019 „Про одноразову грошову винагороду особам, яким присвоєно звання Герой України за здійснення визначного героїського вчинку” впроваджена виплата одноразової грошової винагороди особам, яким присвоєно звання Герой України за здійснення визначного героїського вчинку з врученням ордена „Золота Зірка”. Одноразова грошова винагорода виплачується в 50-кратному розмірі прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому присвоєно звання Герой України.

Враховуючи кількість осіб, яким присвоєно звання Герой України з врученням ордена „Золота Зірка” у період за 1998 рік – I півріччя 2019 року (192 особи), а також прогнозу кількість осіб, яким може бути вручений орден „Золота Зірка” у II півріччі 2019 року – 2020 році (15 осіб), необхідно передбачити додаткові видатки на 2020 рік в обсязі 21 755,7 тис. грн для 207 осіб (розмір виплати – 105,1 тис. гривень). Таким чином, додатково за бюджетною програмою 2501150 необхідно 58 807,2 тис. гривень.

Щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (КПКВК 2501200)

З метою реалізації бюджетної програми 2501200 вкрай необхідно збільшити видатки за напрямом „Здійснення доплат за роботу у зоні відчуження, надання щорічної та додаткової відпусток, збереження заробітної плати у разі переведення на нижчеоплачувану роботу та у зв'язку з відселенням, громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” на 414 839,6 тис. гривень. У разі не виділення 414 839,6 тис. грн у 2020 році буде порушено право:

4 331 громадян на отримання доплати за роботу у зоні відчуження;

54 388 постраждалих осіб на отримання щорічної та додаткової відпусток.

Не виділення додаткового обсягу видатків призведе до виникнення заборгованості, а в подальшому – до застосування штрафних санкцій до підприємств. Крім того, несвоєчасна виплата заробітної плати призводить до кримінальної відповідальності керівників підприємств (доплати за роботу у зоні відчуження та виплати щорічної та додаткової відпусток є однією із складових фонду оплати праці).

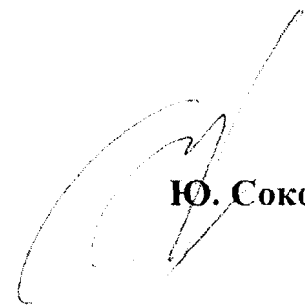
Щодо будівництва, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа (КПКВК 2511180)

Для реформування системи інституційного нагляду та виховання дітей, забезпечення прав та інтересів дитини, створення умов для виховання і розвитку дітей у сім'ї або середовищі, максимально наближеному до сімейного, передбачено у проекті Державного бюджету України на 2020 рік окрема субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа.

З метою забезпечення більшої кількості дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа житлом, пропонується з 2020 року запровадити механізм співфінансування за рахунок видатків, передбачених у місцевих бюджетах.

Проектом Державного бюджету України на 2020 рік за вказаною бюджетною програмою передбачено 431 277,5 тис. грн, що на 286 449,2 тис. грн менше у порівнянні з 2019 роком, при потребі на 2020 рік – 895 384,3 тис. гривень. Виділення додаткових видатків в обсязі 464 106,8 тис. грн дозволить додатково забезпечити 1 071 дитину-сироту, дитину, позбавлену батьківського піклування, та особу з їх числа, яка перебуває на квартирному обліку, житлом та придбати/побудувати орієнтовно 18 одиниць житла для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних.

Міністр

Ю. Соколовська